

**U**sko ja toivo eivät tiedotusvälineissä horju, varsinkaan työttömyydestä puhuttaessa. Työllisyyteen voi julkisuudessa vedota vapaasti ilman suurtakaan imagoriskiä. Ja julkisuuden oma loogiikka takaa sen, että hokemista tulee jonkin sortin totuuksia.

Kysyin Aamulehden päätoimittaja Hannu Olkinuoralta (TV2:n Maailma sanojen vankina -ohjelmassa 24.11.1997): ”Kansainvälisten tutkimusten mukaan työelämän joustojen vaikutus on kyseenalainen?” Olkinuora vastasi: ”Kyllä minä uskon joustojen työllistävän. Täytyyhän niiden työllistää.”

Jousto- ja verojankkaukseen pätee sanonta ”sanoivat faktat mitä hyvänsä, asenne pitää”.

• • •

Tiedotusvälineiden argumentointia tyypittää se, että joustovaatimuksesta puhuttaessa ei juurikaan nojata tutkimustietoon. Ja jos nojataan, valitaan yleistä hokemaa tukeva tulos. Jutun kuin jutun perään heitetään

joustovirsi, rakennetölväisy tai ay-manauus: ”Ennen muuta on kavennettava verokiilaa ja kevennettävä työelämän säästöaakkaa” tai ”Tarvittaisiin radikaaleja toimia verokiilan kaventa-

## Joustava tulevaisuus

mista ja työelämän uudistamista” tai ”Rakenneuudistukset etenevät etanan vauhdilla, jollei nuoriso ota oikeutta omiin käsiinsä”. Heittely on tavallista esimerkiksi Iltalehden pääkirjoituksissa.

Tavallista on sekin, että OECD:n työllisyystyöryhmän raportit jäävät lähes tykkänään taloustyöryhmän raporttien varjoon. OECD:n raporttien tulokset lyövät toisiaan korville.

Kaikkien joustokohteiden työllisyysvaikutuksista löytyy kotimaisia ja ulkomaisia tutkimuksia, joiden tulokset ovat vähintäänkin ristiriitaisia. Yksiselitteisiä vastauksia puoleen tai toiseen ei voi pitävästi esittää.

• • •

Journalistit painottavat mielellään vain työn tarjonnan näkökulmaa. Suurtyöttömyys johtuu ikään kuin siitä, että suomalaisessa työläisessä on vikaa. Työntekijän palkkaus, verotus ja sosiaaliturva on jäykän korkea tai työaikansa niin joustamaton, ettei häntä kertakaikkiaan voi työllistää joutumatta perikatoon. Täpänsuuntaisiin pääkirjoituksiin törmää jatkuvasti.

Valtamediaa ei näytä juuri lainkaan kiinnostavan työn kysynnän näkökulma: miksi yritykset eivät kykene työllistämään? Esimerkiksi Hannu Piekkolan ja Pertti Haaparannan yritysten rahoitusongelmia ja työllisyyttä käsittelevä tutkimus jäi journalistien näkökentän ulkopuolelle.

• • •

Kun työttömyys ei sinnikkäästä huolenpidosta huolimatta hoitunut, löysi media sen populaareimman: tanakalle tuloverolle kevytlinjaa. Onhan sentään tuloveron vaikutus työllisyyteen kiistaton. Vai onko?

Suora veroasteen ja työttömyysasteen korrelaatio ei ainakaan ole. Korkean verotuksen maissa, Ruotsissa, Tanskassa tai Belgiassa, työttömyys ei ole korkea. "Joustavuudestaan" tunnettu Espanja taas harrastaa kevyttä verotusta ja kuuluu huipputyöttömyyden maihin.

• • •

Arvonlisäveron vaikutuksista media ei myöskään puhu. Ei, vaikka arvonlisävero on Suomessa edelleen EU-maiden toiseksi korkein. Ei, vaikka alv-aloja vaivaa paha työttömyys. Samaan aikaan tiedotusvälineissä kauhistellaan pimeiden töiden jokapäiväistymistä, harmaan talouden kustannuksia ja arvonlisäveron kierron yleisyyttä.

Kun ex-veroministeri Arja Alho esitti alv:n alentamista tuloveron sijaan syksyllä 1996, tiedotusvälineet suhtautuivat asiaan nuivasti. Kun alv-vaade syksyllä 1997 nousi uudelleen esille, syytti media Alhoa poliittisuudesta ja veropoliittisesta poukkoilusta. Valtamedia kun oli asettunut valtiovarainministeri Sauli Niinistön ajaman tuloveroalen taakse.

Koska poliittinen journalismi henkilöi asiat, sai alv:n alennus Alhon korvamerkin. Henkilön asema taas määrittää julkisen painoarvon.

Kun EU:n komissio marraskuussa 1997 esitti suosituksenaan, että Suomi alentaisi työllisyyden kannalta merkittävien palveluiden ja tuotteiden arvonlisäveroa, sai paitsi maan poliittinen johto myös valtamedia näpättyksen.

Jostain syystä julkisuudessa ei näkynyt myöskään komission teettämää vertailututkimusta, jonka mukaan arvonlisäveron alennus lisäisi selvästi enemmän työpaikkoja kuin tuloveron alennus. Näin on tapahtunut esimerkiksi Saksassa.

*Seppo Kangaspunta, YTM, Turun yliopisto*